

Szerkesztési iroda:

ari-utca, Lukács-ház 9. sz. alatt
balra, hová a lap szellemi részét
illető közlemények intézendők.
Bérmentetlen levelek csak ismert
közéleti fogadtatnak el.

Kiadó hivatal:

Réthy Lípót könyvnyomdája, hová
a hirdetések, előfizetési pénsek és
kiadása körüli panaszok bérmentve
intézendők.

ALFÖLD

POLITIKAI NAPILAP.

Előfizetési feltételek:

Helyben:	Vidékre:
Egész évre 12 ft	Egész évre 14 ft
Fél évre 6 ft	Fél évre 7 ft
Negy. évre 3 ft	Negy. évre 3.50

Hirdetmények díja:

6 hasábos petiteor egyszeri hirdetésnél 6 kr. a minden következőknél 4 kr. Bélyeg-díj külön 30 kr
Nyílt-tér sora 15 kr.

Arad, szeptember hó 6.

(cs.) Mint rendesen, úgy ezuttal is nagy remények fűződnek a szept. 14-én megnyíló országgyűlési új időnyhez. Nemcsak a függőben lévő reform-kérdések leg többjének elintézését várják az 1869—72-iki országgyűlésnek még hátralevő harmadik ülés-szakától, hanem egy rendszeres államháztartásnak meghonosítását, az örökös indemnitással kormányzó pénzügyi zűrzavarnak mellőzését is. Az országgyűlés egybehívása a jelzett időpontra oly intézkedésnek tűnik fel, mely által a kormány végre valahára dicséretes készséget tanúsít e téren, s jelét adja annak, hogy azon országgyűlési határozatnak, mely a kormányt a költségvetésnek legkésőbb szeptember közepéig történendő előterjesztésére kötelezi, kíván is, tud is megfelelni.

A kormány ezen eljárásából azt látjuk tehát, hogy a l a k i szempontból a törvényszerűség kívánalmait, a nemzet egyik hangosan nyilatkozó óhaját, és a képviselőháznak több ízben határozottan hangsúlyozott postulatát az üres levegőben elhangzani nem engedi, hanem az ígéretek a tettek mezejére lép. De fájdalom e tény is elvesztendi örömdetes jelentőséget, ha megvalósul azon hír, hogy a szept. 14-én összeülő országgyűlés némely legsürgősebb tárgynak, mint a Lloyd-ügynek elintézése és a költségvetésnek a pénzügyi bizottsághoz való utasítása után ismét eloszlatnék, hogy újból csak október végére hívassék egybe. Világos ugyanis, hogy ez esetben az 1872-iki költségvetés december végéig meg nem szavaztathatnék, vagy az országgyűlés legkedvezőbb esetben oly sebtiben és felületesen — per Dampf — rohanna a költségvetélen végig, hogy az ily módon létrejött felületes és hézagos budget még károsabb az országos érdekekre nézve, mint azon budget, mely a „Törvénytárban” ugyan elkészve jelent meg, de alapos és beható tárgyalás folytán az országos államháztartás valamennyi ágazatát felkarolja, minden tételnek megillető helyét a szükséglet és fedezet rovataiban kijelöli.

E cunctatori eljárás a jelen esetben annál indokolatlanabb, mert ha valamikor, úgy épen a jelen 1871-ik évben alkalmas idő leendett a költségvetés elkészítésére. A delegatio, mely eddig a költségvetés folytonos elkészése miatt bűnbak gyanánt tekintetett, ezuttal idejekorán elvégzé az 1872-ik évi közös budgetet, és így ha jövő évi költségvetésünk elkészik, úgy ezért a vád csak hazabeszélő képviselőinket és a honatyák szüretelési és vadászati vágyai előtt meghajló kormányt terhelheti.

De bármily fontosnak legyenek e pontossági és alakisági tekintetek, mégis igen eltörpülnek ama szempont mellett, hogy kormányunk és a vele tartó többség mily álláspontot fognak a haladási és reform-kérdésekben elfoglalni?

Az országgyűlés végnapjaiban sok oly tény és jelenség merült fel, mely a belpolitika szelcsendjét a legközelebbi jövőben követő igen megrendítő viharra enged következtetni. A különböző pártelemek, az ultramontanok és ultraconservatívek, mintha valamely titkos erő által újabb succurst nyertek volna, merészen ütök fel fejüket; — elsők a katolikus congressusban, a katolikus politikai casinókban, a neveletlenségig durva közlőnyeikben adtak életjelt, és azon tehetetlen hallgatásban, melylyel a csalhatlansági dogma ügyében követett eljárásukra Pauler válaszlát, növekedő hatalmuk egyik kuforrását találják, sőt találkoznak egyes hangok, kik azon elvből kiindulva „qui tacet, consentire videtur” Pauler urat, ki hivatásánál fogva, az apostoli királynak, a magyar korona jogainak depositarius, egyenesen hűtlen czimboraságról vádolják.

A conservatívek foguk fehérét az urbéri viszonyokról és telepítvényes községekről szóló törvényjavaslatoknál élesebben mint valaha, kimutatták, és most a Hohenwart gróf árnyékában sütkérező osztrák feudal-conservatívek felülkerekedése által is sarkantyuzva, merész igényekkel lépnek fel, sőt mint hatalmasabb fél, egyenesen ki is írják a feltételeket, melyek elfogadása fejében a Deák-pártból eredő kormányt eddigi pártolásokban továbbra is kegyesen részesíteni méltóztatnának.

Ezen elemekkel szemben, melyek négy évvel ezelőtt a viszonyok kénytelensége és az ellenzék által folytonosan feszegetett közjogi viszályok által hajtatnak a többség karjaiba, honnét most kibontakozni készülnek, ugyancsak a többség körében egy erőteljes és a szabadelvűségi és haladási eszmék zászlóját magasra emelő töredék készül mint a szabadelvű centrum magva szervezkedni.

E töredék vezéréül Horváth Boldizsárt említik, de bár elismerjük lánglelkét, vezér-szónoki és vezér-publicistai tehetségeit, azt hisszük, hogy tetteire, elhatározási képessége a pártvezéri szerep nehézségeivel megküzdési nem tudna, és így e fractió alatta oly sikeresen nem működhetnék. G r o v e István, kívül a csalfa hír szintén e töredékben foglaltat helyet, sokkal inkább kifáradt „a kormányzás gondjaiban”, sem hogy új igazságmak által győttörni engedni lelkét és testét, mely a kényelem élveire kétségkívül alkalmasabb, azonkívül ő exjamaut es. kir. val. belső titkos tanácsos és nagykeresztos lovag nem igen lenne hajlandó magát a korona tanácsával éles és feszült viszonyba helyezni. Hoffmann Pál szenvedélyes barátja a reformoknak és nemeshibolethjéhez még a legnagyobb pártnyomás közepette sem lett hűtlen, de épen sangvinikus természeténél fogva a pártvezérszerepére nem alkalmas.

Igy az új centrumnak megalakulása elé kétségkívül sok nehézség fog görödlőni, de ha megalakulása egyelőre pozitiveredményt nem is mutat fel, azon jó hatása kimaradhatlan lesz, hogy az Andrassy-kormányt fogja őt, hogy kitűzőtt szabadelvűségi programjához ne legyen hűtlen, — hogy ha más irányba fordulna, a Deák-párt egy tekintélyes töredéke megvonandja tőle a már meg nem érdemelt pártolást. Elvégre a kormány előtt két út fog állani: — Ormuzd, a jónak istene, és Ahriemann a rosznak sötét szelleme fognak az ut két oldalán állani, és a kormánynak választani kell, határozott irányt választani, vagy lemondani a temporizálásnak, a jobbra-balra ingadozás és hajlongásnak eddigi célt tévesztő politikájáról, és „megérdemelt nyugalomba” vonulni.

Ez lesz az országgyűlés megnyitása küszöbén a pártállások rajza. Látjuk, hogy a pártárgyalatok élesebben kezdenek kiválni és nyilvánulni mint valaha. A vallásszabadsági, a választási, a főváros rendezési törvény s a képviselőház és a főrendek közt az urbéri javaslat ügyében még fennforgó differentiák elintézése alkalmat nyújtandának minden irányban a nyilatkozásra, alkalmat arra, hogy a kormány is színt v a l l j o n követendő irányba felöl.

— K ö v á r v i d é k é r ő l igen szomorú híreket vesz a „P. N.” A nemzetiségi agitációk sehol sem szűntek meg oly izgalmakat, mint ott. Az igazatosság olyan, hogy a hatósági közegek alig tarthatják fen tekintélyüket, s mindennapi dolog, hogy a megyei tisztikar demonstrál a főkapitány ellen, vagy egyes községek a koronához adnak be kérvényeket a megyei tisztikar ellenében. Ily körülmények között levelező előre figyelmeztet, hogy a kormány e zűrzavarnak majd csak úgy vethet véget, ha rendkívüli intézkedéseket alkalmaz.

— A közlekedésügyi minisztérium elhatározta ezentul csak akkor adni vasuti előmunkálati engedélyeket egy

évre, ha először egy e végből kirendelt szakbizottság az engedélyezendő pályák szükségességét bizonyítani fogja, ha másodszor az engedélyért folyamodók a vasut építésére szükségelt pénzalappal rendelkeznek, és azt ki is mutatják; és végre ha az előmunkálatokra kiszemelt szakférfiak megjelöltenek. Ezen intézkedések az ily előengedélyezéseknél előfordulni szokott visszaélések egy részének elejét veendik. A budai-új-szónyi pályák kiépítésére is 19 folyamodó kapott a közlekedési minisztériumtól előengedélyt s ma már úgy látszik, mintha ezek közül sokan komolyan se vették a dolgot, mert az adott határidők már lefolytak eredménytelenül s az engedély érvénytelenné vált.

Lajtvantuli választások.

E hét elején mentek végbe a vidéki választások Styria, Morvaország és Sziléziában, — s Felső- és Alsó-Ausztria, valamint Salzburg városai s mezővárosaiban. Szilézia és Styriában az alkotmányos német párt kisebbségben maradt. A városokat illetőleg előre látható, hogy Alsó-Ausztriában a választottak alkotmányos pártbeliek, Felső-Ausztria néhány helyén s alkalmasint Linzben is a clericalisok győznek, — Morvaország szláv kerületeiben kétségkívül a foederalisták fognak győzni, s így mindent egybevéve, állítható, hogy a Hohenwart-kormány erélyei nem állanak rosszul.

— Styria választó kerületeiben a választási eredmény a következő: 9 conservatív és 4 liberális; Sziléziában 3 alkotmányhű és 4 nemzetpárti; a karinithai városokban eddigé 8 liberális választottak.

B é c s, szept. 4. A styriai vidéki választókerületekben a többi választás eredménye: 5 conservatív és 2 liberális; két kerületből még hiányzik az eredmény. — Felső-Ausztria városaiban liberálisok választottak, három helyről még hiányzanak a jelentések.

B é c s, szept. 5. Az alsó-ausztriai városokban a liberálisok győztek. A bécsi 9-ik kerületben Hoffér választott meg. — Morvaország vidéki választó kerületeiben 23 szláv és 7 német jelölt választott meg.

T r o p p a u, szept. 4. A Troppau vidéki választó kerületben b. Pillersdorf és Hawran földbirók választottak meg képviselőkké.

Bizottmányi jelentés.

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1871. évi augusztus 27-én és következő napjain Aradon tartott vándorgyűlése alkalmával a gazdasági szakosztály azon megbízásában, hogy az alapszabályok értelmében a h a t á r b e l i ü l t e t v é n y e k, k e r t e k é s s z ő l l ő k fölött szemlét tartva, e részbeni haladásokról jelentést tennének — eljárva, jelentésünket következőkben összpontosítjuk:

A kiküldött bizottmányhoz több érdekelt is csatlakozván, a város faiskoláját és több magánkertet meglátogatván, azoknak berendezéséről és üzleti viszonyairól tudomást szerezvén, örömmel mondhatjuk azt, hogy Aradon a fa és gyümölcsészeti hajlam fokozatosan előre halad, mely dicséretes törekvést különösen gyámolítja Scholtz urnak terjedelmes faiskolája; mely szép igyekezetet midőn dicsőreleg felemlítjük, nem hallgathatjuk el másrészt azon hiányokat sem, minél fogva a fa-tenyésztés legfőbb feltételére a fa szabályszerű ápolására és gondozására, mi az ipar jövedelmezésének nem mellőzhető követelése — gond épen nem fordítatik, és láttuk itt is azt, mit az egész országban fájdalmasan tapasztalunk, hogy a fajok megválasztására — és a fák ápolására figyelem nem fordítatván, a gyümölcsstermés annál fogva az ipar jövedelmezése csak a véletlentől feltételeztetik, minnek természetesen következzék lehet a hajlam alább szállása.

Ennek következtében óhajtható volna, hogy az ügyérdekeltek sorából találkoznék olyan, ki a fák szabályos nevelésében jártasságot szerezve, ily érdekeknek megfelelő mintakert felállításával egészíteni ki a nem tagadható szép törekvéseket.

A szőlő-tenyésztést illetőleg: a vidéki viszonyoknak megfelelő fajok megválasztását láttuk a tulnyomólag szereplő mustafer (Plinius szerint nustum ferenes) azután a kadarka és rózsaszőlő fajban; mely fajok aránylagos vegyítésének eredménye a ménesi tulnyomólag kadarka — és a magyarati tulnyomólag mustafer válfajjal; óhajtható-nak vélnék a rendkívüli bőtermő mustafer fajt kísérletül az ország minden vidékének felajánlani.

A szőlő-mivelést illetőleg, azt a helyi viszonyoknak megfelelőleg találtuk a karikázásban a talaj dus tápereje megbírván itt ezen a természetelt felfokozó mívelési módot.

Végre fájdalmasan felemlíteni kénytelenitünk azon körülményt, hogy dacára a kormány sokszoros sürgető rendeleteinek a kártékony szorbó-tövis mindenfelé elterjedve tapasztaltuk és oly mérvben, hogy alig hisszük, hogy annak irtására a legszerényebb lépések is tétettek volna.

Kelt Aradon, 1871. évi aug. 31-én.

J e g y z ő k ö n y v.

Felvétetett Aradon 1871. évi augusztus 30-án a magyar természetvizsgáló társulat XV-ik nagygyűléséből kiküldött „gazdasági szakosztály” alólírt bizottsága által.

Tárgy: egy országos gazdasági statistikának létrehozatala tárgyában — névtelenül — lepecsételt levelek kíséretében bemutatott indítvány meg-bíralása.

A kiküldött bizottság tagjai: Hegyesy Kálmán elnök, Bakos Sándor, Hubaffy Mihály tag, mint jegyző.

Elnök felolvassa Bakos Sándor hozzá küldött levelét, melyben ő azon éjszaka hirtelen megbetegedését tudatja, és így a bírálatnál jelen nem lehet, mindazonáltal kiküldetésének elejét kíván tenni, kijelenti, hogy a beküldött statisztikai munkálatokat már néhány nappal ezelőtt olvasta, azokról több gazdatisársai jelenlétében előre is kimondta véleményét, még mielőtt a szakosztály bizalmával megfűszerezett volna, a művek tartalmát helyesnek, nagygonddal kidolgozottnak, folytatását a hazára nézve üdvösnek nyilatkoztatja ki, és a szakosztály, valamint a nagygyűlés után a magas kormány és a hazai közönség figyelmébe ajánlandónak véleményezi.

Ezután a jelenlévő két tag a bizottság kiegészítésére Hoffmann Károly urat kéri fel, ki is e felhívásnak engedve, készséggel részt vett a művek megbíralásában.

Felolvasatott a zárt levélben rejtett nevű szerző írásbeli értekezése, és annak értelmében a beküldő lepecsételt levelének felbontása után az indítványozó értekezés szerzőjeül Szabó János ur, az orsz. m. iparegyesület nemzetgazdasági tagja (jelenleg Vass vendéglő 16. sz.) ismertetett fel, ki is óhajtatja szerint a bírálatnál részvételre felhivatott, és meg is jelent.

Az indítványozó értekezéséhez mellékelte művek úgy mint „Tolna vidéke, — Kunágotai magy. kir. kincstári birtok 14. és 12. számú haszonbérben lévő része Csanádmegyében, Glogovátz és Új-Panát aradmegyei községek közigazgatási és Statisztikai felvétele” felolvasattak, és a beható bírálat alá vétettek, megengedtetvén a bírálatnál más megjelölteknek is egyenes észrevételeiket megtenni, minnek folytán alólírt bizottság következő véleményét terjeszt elő:

A beadott indítvány a felmutatott közigazgatási és e nemű statisztikai felvételek az ország minden egyes vidékére és egyes kitünőbb gazdaságok és ipartelemek leírására levén irányozva, magának a leírásnak módjára azon észrevétel tétetik, hogy a felmutatott művekben felhalmozott tételek és adatok helyessége csakis a helyi viszonyok teljes ismerete mellett bírálható meg, minél fogva az e részbeni bírálat mellőztetvén, a bizottság a művekben közbeszótt magyarázatok egy részét kivéve, melyek az előző és külön értekezésbe valók, — az összeállítási mintákat és táblázatokat igen helyeseknek és czélszerűeknek találta.

Magát a kifejtett célt és annak közhasznúságát tekintve, miután az eszme nem csak a beadott értekezésben bőven kifejtetett, hanem mert egy országos tekintélyű testület és több tekintélyes nemzet gazda által is melegen felkarolatott; továbbá, a magas kormány által kezelt általános statisztikai munkálatok is ezen részletes leírások teljes ismerete alapján érhetik el azon valót, mely az ország felvirágzását nagy mértékben elősegíteni van hivatva.

Alólírt bizottság a beadott indítványt elfogadandónak véleményezi, egyuttal felkéri a t. gazdasági szakosztályt, miszerint a tett indítvány értelmében az országot felölöl közigazgatási e nemű statisztikai felvételek szükséges volta felöl a nagygyűlésnek jelentést tenne, hogy az indítványt a magas kormány, valamint az ennek terjesztésére hivatolt társulatok, egyletek, magánosok, és a nagyközségek figyelmébe és pártolásába ajánlani sziveskedjék.

A még bevégezetlen leírások is bemutatottak u. m. Forray iratosi uradalom, Aradon: Gr. Nádasdy-birtok, Apáczs m. kir. kincstári telepítvényes község.

Ezek után a művek szerzőjének fáradságtalan szorgalmát, hazafias buzgalmát felismerve, mind magát a szerzőt, mind pedig azokat, kik e közhasznú mű létrehozásában közreműködtek, nevezetesen gróf Nádasdy, Fleischer Károly, Hetska Mór, Aradmegye alispánja Nagy Sándor és Pagura Vazul főbíró urakat, továbbá a két leírt község derék előjáróságát a nyilvánosság előtt elismerő köszönetben részesíteni kérjük.

Buda az új dogma ellen.

Budának szept. 4. nevezetes közgyűlése volt. Ribárynak az új dogma tárgyában tett s a csalhatlansági dogma tanítására vonatkozó indítványa került szönyegre. Ez ügy tárgyalása a „P. N.” előadása szerint következőleg folyt le:

R i b á r y Feren-z tanárnak az infallibilistási dogma alkalmából tett indítványát, „az állam

s egyház közötti viszonyra vonatkozólag" Bogi-
ich főjegyző felolvassa.

Ribáry Ferenc: Nem hozta volna —
ugymond — szőnyegre e tárgyat, ha nem lenne
erős meggyőződése két dologról, először, hogy a
patronusnak joga van hozzászólni ahhoz, hogy a
mit tanít valamely lelkész vagy tanító az ő patro-
nátusa alatt álló egyházban vagy iskolában; más-
odsor, hogy az infallibilis dogmája nem is any-
nyira egyházi, mint inkább politikai dogma. Ezen
dogma célja nem egyéb, mint alávetni az államot
az egyháznak. Mindenki meggyőződhetett a felől
a „Civitta Cattolica“ inspirált magyarázatából,
mely egyenesen kijelentette, hogy a pápai hatalom
az egyházi és állami hatalom összességét képezi.

Tapasztalásból tudjuk, hogy a római szék
semmisnek nyilvánította az osztrák törvényeket.
Még inkább teheti ezt az infallibilis pápa és föld-
hatja a polgárokat kötelességeik alól, melylyel az
államnak tartoznak és megakadályozhatja a kor-
mányt szabadelvű törvények keresztülvitelében.
E könnyen bekövetkező bajt meg kell elő-
zünk, ne hogy utóbb átláthatlan zavarokkal kell-
jen megkezdünk, melyek az állam fennállását
is veszélyeztetik. Utal szólni a bajokra. Nézte
szerint nekünk is ezen utat kell követnünk. Csod-
álja, hogy a kormány még mindig télen és eddig
nem látszik készülődni, hogy valamit tegyen ez
ügy körül, pedig kötelessége a kormánynak saját
jogait védeni.

Ugyanis a kath. vallás Magyarországon még
mindig állami vallás, mert közte és az állam közt
szerződés állanak fenn s így például, bizonyos ja-
vadalmakat és jogokat élvez a kath. egyház. An-
de az infallibilis kath. egyház nem az, mely iránt
főnállanak az állam kötelezettségei. Minthogy pe-
dig a kormány télen, tehát híveknek kell kezöl-
be venni a dolgot.

Országh Sándor megjegyzi, hogy e köz-
gyűlésnek nincs joga hozzá szólni ezen vallási do-
loghoz, védi a lelkismeret szabadságát és tiltako-
zik, hogy a törv. hatóság pressiót gyakorol a hi-
vőkre. (Zaj. Ellenmondás.)

Peregriny veszélyt lát a szóban levő dog-
mában, e veszélyt kötelessége a hatóságnak, mint
péld. a cholérét megelőzni és elhárítani.

Stangl német nyelven hasonló értele-
ben nyilatkozik.

Ráth plébános szerint a kérdés nem tarto-
zik ide. Pleskott is e nézetben van.

Andorffy bámulja Pleskott középkori né-
zetét (átjárás helyeslése) és különösen azt, hogy
ezt a közgyűlésen hallja. Szólt tisztán juridikai és
nem vallási kérdést lát a dologban.

Végül szeretetreméltó zavar keletkezik, míg
utóbb egyéb apró javítgatások után következő
szöveget fogad el nagy többséggel a közgyűlés:
Buda főváros közönsége kinyilatkoztatta, hogy a
régli kath. hitelvekhez ragaszkodván, a család-
atlansági dogmát, mint olyat, mely a placetum regiumot meg-
nem nyerte, jogilag létezőnek
el nem ismerheti, ennél fogva a
nak kihirdetését a kegyurasá-
ga alatt álló egyházakban és is-
kolákban eltiltja, s azon lelkész,
ki azt kihirdeti, javadalmától
megfosztottnak tekintetik.

A gyűlés 6 és fél órákor véget ért.

Siaguna pásztorlevele.

Szeptember 2-án ünnepelte az erdélyi összes
görög keleti egyház báró Siaguna András 25 éves
főpásztorlásának évfordulóját, mely alkalomra
maga a főpap is egy értekezési pásztorlevelet bo-
csátot ki híveikhez, melyben főként azt magyaráz-
za, hogy a g. kel. egyház kanonjai az idők viharai
által mit sem vesztektek fényükből, sőt értékük nö-
vekedett, miután más népek is fordítják azt anya-
nyelvükre s tanulmányozzák. — Fontoljátok meg
— ugymond — csak a következő 8 elvét (pontját)
az egyházi kanonoknak helyezni.

1. „Keleti egyházunk szervezetében csak az
egyenjósított egyház személyezt s a hívő nép té-
nyezők, nem szenved meg kebelében semmi ki-
váltságot, vagy pártfogást. (patronatus.)
2. Nálunk a világiak is képviselve vannak —
akár a legfőbb egyházi méltóságra emelkedni.

3. Egyházi szervezetünk bír alkotmányával,
azaz egyházi törvényhozás és közigazgatással.

4. A kánonoktól — közssinat nélkül — sem-
mi eltérést nem tűr.

5. Szervezetünk szerint a perlekedések vá-
lasztott bíróság előtt döntenek el véglegesen.

6. Az egyházi méltóságok nem a püspöki ha-
talam, hanem a törvény méltóságától függnek.

7. A püspökök és egyház szolgálói egy nemze-
tiségük legyenek s egymás helybenhagyásával
intézkedhessenek.

8. Hogy az egyházi személyzet és a nép ol-
vassák a bibliát, (mi a katolikusoknál maig is
tiltva van) miből következik, hogy a biblia s a
szertartások könyvei a keresztyén népek nyelvére
fordítandók, hogy a püspökségek, zsinatok s az
összes egyházi közigazgatás a nép nyelvén vi-
tessék.

Igaz, hogy e fölvelek a gyakorlatban nem
mindig alkalmaztattak — azon okból: mert az ál-
lamok az első keresztyén császár a nagy Constan-
tin korától fogva abszolutistákusok, vagy részben
alkotmányosak ugyan az egyházzal szemben ab-
solutisták voltak. Hála istennek! megértik, hogy
1848-ban kimondatott a vallások egyenlősége s az
államtól függetlensége, a korona csupán a legfel-
sőbb felügyelet jogát tartván meg. Ezen elv 1868.
IX. t. cz. által szentesített, és ennek folytán mi
megalkottuk egyházi, iskolai és alapítványi köz-
rendszabályainkat, melyet 1869-ben felsőbb he-
lyen szentesítették.

Legyetek hát mindig hívek az egyház és az
ország törvényeihez!”

A szerb omladina.

Az újvidéki „Zásztava“ azon távirati üdvö-
zleteket hozza, melyekkel a szerb ifjuságnak Ver-
seczen ülésezen, most már felosztott általános
gyűlését (összesen 263 igazolt tag vett benne részt)

mindentinnen előzölötték. Mutatványul ime a kö-
vetkezők:

Szereg: Csak bátran szerb solymok! A
ti határozataitokat elfogadjuk. Tudja meg az el-
nyomó, (már mint a m a g y a r!) hogy él a szerb.
Eljén Miletitsünk! Eljén a szerb „Omladina!”

Bécs: Az egyesült fiataloknak, az összes
szerbség politikai egyesülése előharcosának test-
véri üdvözlétünk!

Zimony: Harcoljunk! Itt az ideje, hogy
nehéz terhünkől szabaduljunk. Szabadon értekez-
zettek testvéreim adják ég! villanna fel minél több a
szerb fegyver a csatamezőn. Lássák be ötszáz a
zados esküdtellenségeink, (már
mint a magyarok) hogy éret a szerb csel-
jének kivételére. A szerb reakciónariusokat és ár-
lókát bélyegezzetek meg; gondoskodjatok, hogy
éljen a fölébredt szerb fölvilágosultság, hogy éljen
az összes szláv-szerb nemes nemzet, hogy éljen
vértanunk és nemzeti jogaink védője, testvérünk
Miletits Szvetozár!

Zombor: A szerb jövő harcossainak test-
véri üdvözlétünk! Harcoljatok rettenthetlenül,
a mi részünkön az igazság! Eljenek a nép barát-
jai, éljen az egyesült szerb fiataltság, éljen hal-
hatatlan harcossunk Miletits!

Oroszlámos: Előre testvérek, harcol-
jatok a nemzet előremenetelért!

Temesvár: Egyetértve testvérek, mint
eddig; öt évi munkákkal többet használtok a
népnek, mint az összes szerzetesrend egész éle-
tében. Előre tehát; a jövő a miénk!

Belgrád: (az ottani szedők). Nincsen
szabadság, könyv (tudomány) nélkül, tanítások a
népet, és irjatos, mi majd szedjük!

Temesvár (Gyárvaros): A nemzeti esz-
me harcossainak boldog munkát, előre testvéreim
a nemzeti jölét után, hogy váci foglyunk vára-
kozásának megfélemlítsünk!

Czetinje: Az „Omladina“-nak egy esz-
méje van, népünk felszabadításának és egyesülé-
sének eszméje. Eljén a fiatalság!

Újvidék: (A „Zásztava“ szerkesztőse-
gének üdvözlése) Mai összefüveteleinkben az ösz-
szes szerbség mielőbbi politikai gyűlését üdvözl.
Szerencse fel a munkának!

Ittebe: Szerencsés munkát testvérek, csak
előre egyetértve. Ti töltetek függ a szerb nemzet
jövője. Eljén Miletits! Eljén a szerb fiatalság!

Siklós: Sok szerencsét a munkához!
Munkálkodjatok a nemzet felvilágosultság és sza-
badtság terén! Eljén Miletits a nemzeti vértanú.

Zágráb: (Czetinjei tanítók) Müköde-
tek a szerb közművelődés terén, de ne feledkez-
tek meg összes népünk felszabadításáról. Es-
küdjünk meg, hogy fegyverrel kezünkben a rab-
igában szenvedő testvéreink felszabadításának mun-
kájában találkozzunk a csatamezőn, s bebizonyít-
juk Európának: hogy él a szerb s hogy hős a szerb.
Eljén a dicső szerb jövőbe való bizalom! Eljén a
szerbek vezére Miletits! stb., stb.

Az aráról ezuttal nem közöl említett lap-
táviratot, különben is két három örfügg, félre-
zetett ifjú kivételével, elázító-egylet városunkban
nem igen bír hívekkel. — Csak az sajnos, hogy az
ország kormány a többnyire hazafüldöklő álló
egyletet végleg föl nem oszlattatja s fő lázítókat
hüvőre nem téteti.

Az alföldi tanítóegylet közgyűlése.

Szeged, szept. 3.

Az 1868-ban megalakult alföldi tanítóegy-
let tegnap és ma tartá fenállása harmadik közgyű-
lését. Nemcsak a közel vidék tanítói siettek el al-
kalomra megjelenhetni Szeged vendégszerető kö-
rében, hanem még a távolabb fekvő megyékből is
szép számmal érkeztek tanfőriak és ügybarátok,
hogy közösen, vállvetve támogathassák e nemes
hivatásu tanítóegylet munkásságában.

Amennyire örömmel constatáljuk a szakfő-
riak megjelenését, s mint örvendés tényét regis-
tráljuk a szép számú női közönségnek a tárgyalá-
sok iránt tanúsított figyelmét, annyiban kárho-
zatunk kell, a helybeli községi iskolák egy né-
mely tanítócskájának azon nemes indolentiaját,
melyet távolmaradás által mutatott ki... Vagy
csömörlelési kanalizatás ezen jó urak a bölcsesség
fazeikában, vagy, ami inkább feltehető, nem ké-
pesek saját érdeküket az egyleti élet érdekével
azonosítani.

A gyűlést szombaton reggel 8 órákor Szendrői
János, az egyletnek már másodszori elnöke egy
talpra esett rövid beszéddel nyitá meg, melynek
végzetével előterjeszté a körülmények által meg-
változtatott napirendet s kérte annak helyben ha-
gyását, mit a közgyűlés a letárgyalandó anyag-
nak tekintetbe vételével készséggel magávé tett.

A megváltozott napirend nyomán a tanács-
kozás első tárgyat azon emlékirat képezte, melyet
a budai tanítóegylet a vallás- és közoktatásügyi
miniszter által kiadott országos közoktatási ta-
nács szabályzati tervezetere vonatkozólag kidolgo-
zott, s hozzájárulás végett az alföldi tanítóegylet-
nek megküldött.

Élénk eszmecsere keletkezett e tárgy fölött,
míg végre érvényre jutván azon nézet, hogy —
miután a budai tanítóegylet emlékiratában kife-
jezt elvek oly természetűek, hogy általuk az al-
kotmányosság egyik legsarkalatosabb elve, maga
a miniszteri felelősség van veszélyezve, az alföldi
tanítóegylet a hozzá megküldött emlékiratot ma-
gávé nem teheti, hanem megbizsa Szendrői Já-
nos előadó urat egy — a tárgyalás alatt megál-
lapított elvek szerinti — módosítvány kidolgozá-
sával, s felkéri, hogy azt mielőbb a központi bi-
zottság beadni sziveskedjék.

Ezután következett a központi bizottság által
napirendre kitűzött ily című értekezet:

Hogyan felelhetnek meg a
tanítóegyleteink feladatuknak?
Előadó Liber József, tanfelügyelői tollnok.

Ertekezése majdnem egy egész órát vett
igénybe, s dacára annak, hogy abban egyetlen
egyszer sem érinti a tanítók jobb díjazását, sőt
a helyett töltök fokozott szellemi tevékenységet kö-
vetel, a gyűlés azért a legosztatlanabb figyelemmel
hallgatja előadását.

Pártolja a szabadszövetkezési tanítóegylete-
ket, s azokat nem csak a kor követelményeivel
összeillőnek nevezi, hanem erősen hangsúlyozza,
hogy az államnak minden kormányforma mellett,
ha a népmívelődésnek barátja, a szabadszövetke-
zést is óhajtanja kell. — Csak hogy a szabadon szö-
vetkezett tanítóegyletekre sokkal nagyobb felelő-
ség hárul, mint az ugynevezett hivatalos „rend-
szabályozott tanítói testületekre“ — Ezeknek fenn
kell állni akaruk ellenére is, amazok csak ak-
kor életerősek, csak úgy diadalmaskodhatnak az
ellenük rohanó áramlat fölött, ha tagjai műveltek,
munkások, s maguk közül a szellemi tepsedést
számúik; továbbá, ha tagjai csak egy érdekét, a
közösletérdeket tartják szemük előtt s végre
ha képesek a nagy közönség érdekét egyetlők ér-
dekével azonosítani.

Szólt mindkettőre nagy súlyt fektet. Szerinte
a tanítói állást nem a fizetés magas volta teszi
közisztelt tárgyává, hanem egyenesen azon kö-
rülmény, hogy mennyire képes a tanító saját ér-
dekéhez lánczolni a nép érdekét.

Eszköze annak műveltség és szorgalom. Leg-
nagyobb mértékben észleljük a tanítói hivatal
iránt mutatkozó tisztelt emelkedést és növek-
vését most, a midőn hazaszerre napirenden van
a felnőtté oktatása. Ezt kéri figyelembe venni.

Előadó szerint, ha nem adhat is az álladalom
a törvényben megabszottnál magasabb fizetést, egy-
es, t. i. a tanító művelődésének eszközeit meg kell
adnia, mert a tanító silány fizetéséből azt megsze-
rezni nem képes.

Szólt ezek után részletesen kimutatja: 1 mily
teendő várnak az egyletekre a tanító tagok to-
vább képzése körül; 2 Milyen módon tehetnek
egyleteink szert számos partoló tagra, azaz, ho-
gyan köthetik a nagy közönség érdekét a magu-
kéhoz; 3. Mit kellene tenni az eszk. beszerzése
körüli az államnak, a megyének és egyes közsé-
geknek a végre a tanítóknak, és 4. követeli, hogy
a községi könyvtárak kezdeményezése dologban
az egyletek tegyék meg az első lépést.

Mely előadásnak kapcsában ötös indítványt
terjeszt a gyűlés elé és pedig:

- 1) egyet a tanítók önművelődése;
- 2) egyet a partoló tagok tanítása tárgyában,
továbbá indítványozza:
- 3) hogy miként az iskolák, úgy az egyes egy-
letek számára is kéressék a vallás és közoktatási
minisztort az államsorsjáték jövedelméből be-
szerzett tanszerek;
- 4) hogy az orsz. képviselőház már a jövő évre
vegyen fel a budgetbe egy bizonyos, a tanítói egy-
letek könyvtárát gyarapító összeget, és
- 5) hogy ezekhez mind a megyék, mind a köz-
ségek legyenek kötelesek valamely csekély ösz-
szeggel járulni.

Örömmel mondhatjuk, hogy az alf. tanítóegy-
let ez idei közgyűlése alatt több esetben tapasztal-
tuk a vitaközölások és eszmecsere iránti nagy
érdeklődést, de valamennyi közül legkiváltképen
ki kell emelnünk az e tétel körüli csoportosulást.
Első helyre emelhetjük ezek közül a „Néptanítók
lapja“ szerkesztőjének, Mayer Miksának beszédét,
ki minékutána az — indítványokat az azokat meg-
előző elveket magávé tette volna, különös örömet
fejezi ki a fölött, hogy épen alföldi tanítóegylet
kebelében ment végre azon átalakulási processus,
mely ha tettele életbe lép, záloga leend a tanítás
sebb jövőjének.

Szóltak még a tárgyhöz Szendrői, Weisz
Gábor és mások, amintán elnök feltevé a kérdést,
vajjon a közgyűlés elfogadjá-e az indítványokat a
már módosított alakban? Mire azok egybangu-
lag, közhelyesséssel elfogadtatnak, s az idő rövid-
sége miatt kivitel végett a közp. bizottságnak
adatnak át.

Erre következett a napirend harmadik tár-
gya: az 1868. 38. t. cz. 142. 145. és 146-ik §§-ai-
nak módosítása iránt az egylet részéről tett ed-
digi lépésekről szóló jelentés; mire nézve a köz-
gyűlés határozatilag kimondja, hogy — miután az
idezett paragrafusok részben igazságtalanok, rész-
ben jelen alakjukban a kívánt célnak meg nem
felelnek, az alföldi tanítóegylet minden erejével
azoknak módosítását, amint eddig sürgette, úgy ez-
után is sürgetendi.

Az első napra kitűzött értekezések közül meg-
egy, Vass Mátyás a szegvári községi iskola tanító-
jának, a föld és a természetrajzi rokantantárgyak
kapcsolásáról szóló didaktikai tárgya is szőnyegen
volt, mely ismét elég bő alkalmat nyújtott a ma-
gasb paed. műveltséggel bíró, s jelen volt szakfő-
riaknak a concentratio, ezen egészen új tanügyi je-
lenség fölötti élénk eszmecsere.

Megelőgedett szívvel nézte az ember egyik-
másik szerény falusi vagy épen pusztai buzgó ta-
nítónak fel-fel sugárzó arcát, mely kivált olyan
esetben nyilvánult, amidőn tapasztalta, hogy e té-
ren már neki is vannak érdemei. Sajátságos volt
ekkor már a gyűlés képe; a legszenvedélyesb vi-
ták tulajdoképen nem szóval, hanem kretával foly-
tatattak, azaz, hogy ebben a gyűlés tagjai valódi
„Schulmeisterek“ alakjában tüntek élénk, kik a
szemléltetés útján minden áron a hallgató értelmé-
hez akarnak jutni.

Másnap, azaz 3-án reggel, mindjárt az ülés
megnyitása után, elnök két pótindítványt jelent be,
melynek elsőjében egy sorsjáték-rendező bizott-
mány kiküldése kérelük, hogy az a délmagyaror-
szági tanítóegylet mintájára szervezkedjék s az
egyletnek nyugdijalapot teremtsen. A második in-
dítvány célja oda hatni, hogy a vallás és közök-
tatásügyi miniszter által a képviselőház elé be-
nyújtott kisedővási tvényjavaslat tárgyalassék
le, s abban mondassék ki, hogy a szegényebb sor-
su tanítók nejei esetleg özvegyei vagy leányai az
övéképeztékben — Fröbel rendszere alapján —
ingyen kiképzést nyernek s ezen uton jövőjük
biztosittak.

Mindkét indítványt elfogadta a gyűlés min-
den további vita nélkül, azután feltartóztatlanul
áttért az újrászervezkedés ügyéhez, melynek egész
tartama alatt az eddig tapasztalt rend egyszerre
eltűnt. Két párt állott egymással szemben; meg
kell hagynunk, hogy mindkettőnek ugyanazon
egy, de az eszközökre s a kivitel módjában ellen-
iránylatát észleltük. — Az egyik határozottan a
szakfőriak vezérlete alatti szervezkedést, a másik

az egyleti élet körén kívül álló férfiakat akart bi-
zalmával megajándékozni. A harc körülbelül 2
egész órát vett igénybe, míg végre a jogfeladó párt
az alapszabályoknak lábbal tiprása mellett, s így
nem törvényes uton bár, de mégis győzött.

Mi az alföldi tanítóegylet ez idő szerinti ve-
zérfőriától nem irigyelek a kivított győzelmet,
sőt örülni fogunk annak, ha hogy a jövőben saját
aggodalmainkat tetteik által megcáfoltatni, job-
ban mondvá, eloszolni látjuk.

Általában véve a tisztújítás és szervezkedés
részeit kivéve a gyűlés még a másodnap i eredmé-
nyében is kielégítőnek mondható.

Az első napon letárgyalt a közgyűlés 4. indit-
ványokkal összekötött nagy részben paedag. irány-
latu munkalatót, második napon letárgyalt két pót-
indítványt, megejté a tisztújítást, az újrászervezke-
dés előmunkalátát, meghallgatott két külön elő-
adást, egyet a muzeumban, egyet déttután a gyű-
lésezés helyiségében, mi együtt véve mindeneset-
re igen szép eredmény egy három éves multal bí-
ró, a kezdet nehézségeivel küzdő egylettől.

Most az újabb tervezet szerint egészen új alap-
ra állott, mert mindenütt a vidéken fiók-egylete-
ket szervez, s azokat az anya-egylettel szoros szö-
vetkezésbe hozza, miben csakis sikert kívánha-
tunk az egyletnek.

Nagy-Kamara s, szept. 4.

T. szerkesztő ur!

Sem érdek, sem részrehajlás nem indít egy
jegyzőkönyvi kivonatot a nyilvánosság elé hozni,
csak egy szegény pályatársam irányában elköve-
tett igazságtalanság készlet arra, kinek talán némi
vigasztalás ama egyszerű latin közmondás szolgálhat:
hodie mihi, cras tibi.

A temesvári nagy méltóságú püspöki kormány-
nak mult hó 4-én 203. szám alatt és rendelettel foly-
tán elrendelt egyes vizsgálat tárgyában, melyre
Kunágota község lelkésze az ottani tanító ellen be-
adott panaszok folytán főt. Loehner János battony-
ai plébános és Petrovics György járási főszolga-
bíró urak mint vizsgáló bírók kiküldettek.

Először is felszólítottak a lakosság a csend és
rend fenntartására: Erre illő komolysággal azon
kérdés intéztetett az előjáróság és lakossághoz,
miszerint valljanak be mindent, — szükség eseté-
ben eskü bebizonyítása mellett, mi roszt tapasztal-
tak tanítóiuk részéről? Erre nézve 6 lakos mint
bérencz azon vádat hallatta, miszerint a tanító min-
den siker nélkül tanít; többen azonban ezt állíták
tagadólág vissza utasítván, tanítójukat pártolták.
De most kérdem: hol 187 tanonc van, nem talál-
kozik-e közöttök 5—6 gyengébb tehetségű, és
ezek közt a vádlók gyermekei, kik siker nélkül
tanítottak s az egész évi tanfolyam alatt a napló
kimutatása szerint összesen 67-szer jelentek meg,
lehet-e a tanítót okozni? — Különben ez a viz-
sgálat alatt nem tárgyalatott, hallgasson róla a
krónika.

Továbbá felszólítottak az előjáróság nyilat-
kozni, igaz e, hogy az iskola nem iskola, hanem lá-
zító hely?

Erre nézve több lakos azon észrevételt tette,
hogy bizonyítsák be, — s mert ezt bebizonyítani
lehetetlenség, tehát csak kohlomány, mire nézve a
vádlók hallgatagon maradtak. Kérdezettett továb-
bá a községtől, hogy az illető tanító ur erkölcsi vi-
seletere nézve mi kifogása van?

Dicséretére legyen mondvá az illető tanítónak,
e vad kérdésre egy árva hangot sem hallhatott
senki, csakis egy, nem a községhöz tartozó uri
egyéniség egész komolysággal lépett fel a tanító
ellen, mondván: azért nem tartja a tanítót mora-
lisnak, mert a helybeli lelkész urtól eljött, mely
az illető lelkész urnál egy és fél évig gazdasszony-
kodott: házába, notandum, az iskolai épületbe fo-
gadt. Szerintem az illető tanító mint emberbarát
járt el s különben is a helybeli lelkész ur egy és
fél év leforgása alatt, legjobban meggyőződhetett
az illető nő moralitásáról. De kérdem tovább: mi
közé az illető urnak Kundgota községtanítójához?
Javította vagy javítja-e anyagi helyzetét? vagy a
nép nevelését barátja? az iskolát különféle ta-
nászűzőkkel látja-e el? bátran mondatom, hogy
nem, és így ha netán állításaim nem tetszenének, a
törvényes teren óhajtanám az ellenkezőt bebizony-
nyittatni.

Kérdezettett továbbá, hogy mikép elégszik
meg a község a tanító egyházi szolgálatával? erre
a felizgott többség azt mondta, hogy nincs meg-
elégedve, pedig bizony igen is lehetének. Nem
álltom, hogy jeles orgonász, hanem szabályos is-
kolája egy pár havi gyakorlatot igényelne, és a
közönséget teljesen kielégítené, hanem persze
annak megbírlását a felizgott népre kell bízni!
Szerintem, ha már egyszer a tanító képzetést
nyert nem csak mint tanító, de kántor is, kell hogy
tudja az egyházi énekek vezetését orgonával is
kísérni, de az orgona kulcsa elvan tőle zárva, ez
nem jött a vizsgálat alá, hogy meggyőződjenek,
vajjon igaz-e ezen fondor vád, vagy csak az illető
lelkész ur szeszélyessége.

Lehetett ott különben a helyi lelkész ur ellen
is olyasmit hallani, mit a nyilvánosság elé hoznom
szerénységgem tilt.

Vége a jegyzőkönyv azon megjegyzéssel re-
kesztetett be, miszerint a kántor-tanító nyolcz nap
alatt nyilatkozzék és magát védelmezze.

Verner József,
néptanító.

Legujabb.

Sálzburg, szept. 5. Ő felsége ma
éjjelre határozott ideérkezése csak holnap
délután történik meg és pedig egy órával
a német császár megérkezése előtt jó ide ő fel-
sége Beust és Hohenwart grófok, valamint
Hofman oszt. tanácsos kíséretében s a kir.
palotába szállanak, míg Vilmos császár a
„Károly főherceg“ szállodába s Bismarck
ezzel szemben. Andrassy jövelete bizony-
talan. Holnap udvari ebéd ő felségénél; hol-
napután a hegyecsucok kivilágítása.

Z á g r á b, szept. 5. Pitomaca és Novigard választó-kerületekben Miskatovic szerkesztő, nemzeti párti, tulnyomó többséggel orsz. képviselővé választott. — A zágrábmegyei közgyűlés bizottmányi választásainál kizárólag nemzetpártiak győztek.

S a l z b u r g, szept. 5. A találkozás végével Vilmos császár e hó 8-án reggel Münchenbe s onnan hihetőleg Coblenzbe utazik. Ő felsége pedig itt marad s 8-kán szemlét tart az itteni csapatok felett. — Andrassy megérkezéséről itten a mint látszik, mitsem tudnak.

B é c s, szept. 5. Az eddig tudomásra jutott morvaországi városi választások eredménye: 15 német, 2 deklarans. Gájában a kormány által gyakorolt nyomás fölött oly nagy az elkeseredés az alkotmánypártiak ellen, hogy katonaságot kellett kiküldeni a rend fenntartása végett.

V e r s a i l e s, szept. 5. A hírlapok kikelnek Dufaurenak miniszteri alelnökké történt kinevezése ellen és sem Dufaure személyiségével, sem a reá ruházott új czim-mel nincsenek megelégedve.

L i n z, szept. 5. A nagy birtokosok választó bizottsága kizárólag klerikálisokból alakult meg; a szabadelvű nagybirtokosok ezért szavazás előtt oda hagyták a szavazati helyiséget; a felső ausztriai tartománygyűlés a püspöki virilis szavazatokkal együtt 30 klerikális és 20 szabadelvű tagot fog számlálni.

B r ü n n, szept. 5. Znaim, Nikolsburg, Römerstadt, Zwittau, Brünn alkotmányhüket választottak.

P á r i s, szept. 4. Itt teljes csend uralkodik. — Tegnap Douai és Lille városok közt vasuti szerencsétlenség történt, mely-nél 4 ember meghalt, 75 pedig megsebesült.

P r á g a, szept. 5. A cseli lapok közlik a jelöltek névsorát négy választókerületből. Hohenelbában az alkotmánypárt jelöltje dr. Schwartz Prágából. Leitmeritzben tegnap a csehországi német tanítók tartottak gyűlést tömeges résztvevés mellett.

R ó m a, szept. 5. E hó folyamában itten köztársasági congressus fog tartatni, melyre Mazzinit is várják. — A marokkói kikötők a tulságosan dús gabnatermés következtében 8 hónapra megnyitattik a gabnakereskedésnek.

K o n s t a n t i n á p o l y, szeptemb. 5. Candia szigetén Suda kikötőben egy Azizie nevű új város építtetik, mely köz-igazgatási központul fog szolgálni.

V e r s a i l l e s, szept. 4. A nemzetgyűlés mai ülésében a hadügyér felelve egy Bazaine katonai magatartásának megvizsgálására vonatkozó interpellatióra kijelenti, hogy épen most folynak a tárgyalások egy ily vizsgáló bizottságok felállítása végett, mely aztán folyó hó 15-én összeül-vén idő szerinti rendben veszi vizsgálat alá a Sedannál kezdődő különböző capitulatiókat.

Ujdonságok.

— A tegnapi kitűzve volt városi közgyűlést városatyáink meg nem jelenési buzgalma a folytán nem lehetett megtartani. A közügy érdekében folyamodik a közönség, hogy a képviselő urak méltóztatassanak leg-abb holnapután (szombaton) délutáni 5 órakor e gyűlésre megjelenni.

— Tegnap délelben utaztak el körünkől az orvosok és természetvizsgálók még hátramaradt volt tagjai, s most társadalmi életünk ismét visszanyerte szokott egyhangu színezetét. Számos magánház annyira megszokta volt már be-szállásolt vendégeit, hogy „könyhullatás szentelte meg az elválás keserű perceit.“ Még nincs kiszá-mítva, hány természetbuvár hagyta itt szívét, de annyi már köztudomásra jutott, hogy városihölgy-koszorunkból három virág fog hazánk más tájaira áttűltetni s így bizton állítható, hogy a természet-tudósok aradi nagygyűlése e tekintetben is gazdag gyümölcsöt fog teremni.

* E s z m e k a p c s o l a t n á l fogva szívesen fölemlítjük, hogy a nagyszámu vendégek egyhangulag kiemelték, miszerint az egész vasuti vonal menetében sehol sem találtak oly jóízű ételekre s jó kiszolgálatra, mint az aradi indóháznál. Rajk a jó éthelyiségében. Ez itéletet különben helyből polgártársaink is készek igazolni. — Hisz-szik, hogy Rajkay ur ezentul sem fog személyzete által a megrovatásra okot szolgáltatni.

* H o n v é d e k s e g é l y e z é s e. Az országos honvédséggyűző egylet céljának való-sításához, vagyis az 1848/9-ki rokkant honvédek telt-leges segélyezéséhez közeledvén, a belügyminis-ter a törvényhatóságokat értesít, hogy a honvéd-nyugdíjak tényleges kifizetését a m. k. adóhivata-lak eszközlik. — Ennélfogva a honvédséggyű-zyet kezelő bizottsága által, hogy az eddig folyóvá tett nyugdíjak f. évi január elsejétől szeptember végéig, tehát háromnegyed évre kifizethetessenek, 44,000 forint fizetették az állampénztárba. Arra nézve tehát, hogy a nyugdíjak kifizetése megke-zdődjék, nincs egyéb hátra, mint az, hogy az illető segélyezettek értesítenessanak s pénzfelvétele az il-lelő adóhivatalokhoz utasíttassanak. A nyugdíjban részesülők pontos nyilvántartása végett a honvéd-nyugdíjas nyugtáványán az illetőnek életben léte

a község vagy lelkészi hivatal által bizonyítandó, s ha a nyugdíj élvező özvegy nő, annak özvegyi állapota is igazolandó. Ha a nyugdíjas a) oly vég-leges vagy bár ideiglenes alkalmazást nyer, mely-ből tisztességesen megélhet vagy családi viszonyai oly kedvező fordulatot vesznek, hogy az ellátásra nem szorul; b) lakhelyét állandóan változtatni szándékozik és e végből nyugdíját netán más adó-hivatali körületben kívánja élvezni, c) bűnvádi kereset alá vétetik, d) elhalálozik, mindezen ese-tek az illető község által közvetlenül az országos honvédséggyűző-egylet kezelő bizottságának Pesten bejelentendő.

* K ö v e t e s r e m é l t ő p é l d a. A szemlái ref. egyház egyik köztisztviselőben álló tagja Schu-ling Frigyes oly nemes áldozatkészséget tanúsított, mely méltán növeli a nemesen gondolkodó földész érdemeit. Ugyanis a népnevelés szentügyét előmoz-dítandó egy tekintélyes összeget tett le a ref. egy-háznál oly feltétellel, hogy — majd ha a letett ösz-szeg kamatozás által 1000 o. é. frtra rug — évi kamatjának egy negyede szorgalmas, feddhetlen magaviseletű növendékek közt osztassék ki, másik negyede iskolai könyvek és eszközökre fordítas-sék, melyekkel szegény sorsuak lesznek segélyzen-dők, harmadik negyedét a tanító nyerje öztündő gyanánt szorgalmas működéséért, az utolsó negyed pedig a tőkéhez csatolandó. Hol ily áldozatot tesz-nek a népnevelés oltárára, ott a siker, az értelmi felvilágosodottság, a nevelés el nem maradhat.

* N a g y - V á r a d o n s z á j r ó l - s z á j r a j á r a hír és ekkorig senki által meg nem czáfoltatott, hogy P o y n á r Dénes belügyminiszteri fogal-mazó, előbb Biharmegye aljegyzője párbanban megöletett.

* A p ü s p ö k - l a d á n y i r e s t a u r á t i o német kelnerei ellen és több oldalról panasz-kodtak nekünk. Nem elég, hogy a németül beszél-ni nem tudó kénytelen megelégedni azzal, a mit a kelnér elébe tesz, de még ráadásul gunyoros grimace-ok és hátamögötti élecs megfigyzéseknek is ki van téve s ha valaki elég vakmerő e nagy urakat a magyar nyelv megtanulására figyelme-ztetni, még gorombaságokat kell elnyelni. Vajjon nem lehetne a bérlő annyi figyelemmel a közön-ség iránt, hogy e dűdab néptől megszabadita-ná?! Másrészt a tiszavidéki vaspálya t. igazgatóságát figyelmeztetjük, hogy az ottani magyarszó pá-lyafőnököt utasítsa a magyar nyelv elsajátításá-ra és arra, hogy ne árulja el minden alkalommal, hogy a magyar embert s nyelvét ki nem állhatja, — vagy pedig távolítsa el végkép ezen állomásról, mely megérdemli, hogy ott valamely derék magyar ember legyen alkalmazva.

* A n a g y v á r a d i „Bihar“ itt meg-fordult levelezője írja: Az aradi por egészen ha-sonlít a pestihez, csak egyben különbözik attól, hogy t. i. sohasem separtetik és sohasem locsolta-tik. Azt mondják, hogy Arad a seprést a szélre, a locsolást pedig az esőre bizzá. — No de a kövezet sem valami jó Arad városában, amennyiben t. i. a kövezet mindenütt homokkő.

* A l e g ö s z i n t é b b r é s z v é t t e l k ö-zöljük azon irodalmunkra is szomorú hirt, misze-rint L ő r i n c z L e h r Z s i g m o n d, műn-kás életének legszebb korában, Pozsonyban meg-halt. Leginkább idegen nyelvekből fordított, sza-batosan és híven. Így sok jó közleményt, és klasz-szikus műveket ültetett át, s a Kisfaludi-társaság Schakespeare kiadásában is több fordítás van to-la után. Ezenkívül mint tanár is igen hasznosan és lelkiismeretesen működött.

† S z e g e d r ő l a k ö v e t e z ő g y á s z j e l e n -tést vetjük: L i l i n K á r o l y gyáros a maga, ugy Matild, Viktória, Emilia és Károly gyermekei nevében, mélyen elkeseredett szívvél jelenti: hön szeretett hitvesének, illetőleg édesanyjuknak F e l -m a y e r E m i l á n a k é l t e 31-ik és boldog há-zasságuk 10-dik évében, huzamos betegség kö-vetkeztében a halotti szentségek felvétele után, f. évi szept. 3-án, esteli 7 és fél órakor történt gyá-szos kimúltát. A felejtetlen emlékü elhunytat ke-sergik még szülői: Felmayer Antal és Kiss Viktó-ria; testvérei: ifj. Felmayer Antal, Ferencz, Anna Kászonyi Károlyné, Zsófi, Mully Henrik hitvese és néhai Felmayer Viktória nővérének, Fodor Ist-ván ügynöb hitvesének elmaradt gyermekei; nemkülönbön napa: özvegy Lillín Józsefné születet Paschinger Matild, ennek gyermekei: Lillín Hen-riette, Gábor Antal császári királyi huszárkapitány hitvese és Lillín Matild férjezett Bauer Ferencz-né; sógornói és sógorai, számos rokonai és barátói. Földi maradványai folyó hó 5-ikén délutáni 4 óra-kor lettek a felsővárosi sírkertben végnyugalomra elhelyeztetve, az engesztelő szent mise áldozat pe-dig ugyan e hó 6-ikán délelőtti 10 órakor tartott meg a felsővárosi Szent-György templomban. Béke hamvaira! Szeged, 1871. szeptember 4-én.

* E g y „S o c i a l d e m o k r a t a “ ki a minap Bécsben meghalt következő gyászjelentésben ré-szesült: „Életét utolsó lehelleteig a pártnak szen-telte. Utolsó két menete az volt, hogy három órá-nyi távolásra Mehldorfa ment, hogy az ellenpár-tiak gyűlését szétgraszassa s onnan a szavazó ur-nához vánszorogjon. Folytonosan agitált, míg végre eszméletét veszti!”

* T é b o l y r o h a m. Passuból táviratozzák szept. 3-ról: Heinrich püspök ma délelőtt Livokov-szky kerületi főnököt, ki valamely nemzetgazda-sági ünnepély miatt itt időz, visszakísért ennek szállására a vademberhez czímett szállóába. Nem messze a szállodától a püspök egyszerre rendkívüli heves taglejtések kíséretében folyton azthangoztat-ta: „En megértem a börtön számáral! S midőn a ke-rületi főnök töle a szálloda kapujában elbucszott, a püspök a közel álló rendőrbiztosra is rákiál-tott: „En megértem a börtön számáral! fogjon el engem!” s az utközben letérdelt és a püspöki ál-dást váró férfiaknak és asszonyoknak folyton azt mondta: „Keljetek föl ti kétszínűnek, hiszen ez mind csak kétszínűség; én megértem a börtön számáral!” A dolog az egész városra kinos benyo-mást tett.

* E g y g y o r s a n h a l a d n i k i v á -n ó n ő. Dementgeva kisasszonyról, ki Sz. Pé-tervárott forradalmi kiáltványok terjesztése miatt 4 havi fogságra ítéltetett, érdekes részleteket kö-zöl a londoni „Pall Mall. Gazette.“ Dementgeva kisasszony egy pierodowji (haladónők)nevet viselő

társasághoz tartozik, mely a legszélső nőemancipa-tiónak elveit vallja. E társaság tagjai elismerik a házasságot, de azt többé kötelezőnek nem tartják, mihielyt az egyik fél az elvást kívánja. A piero-dovák egy pillanatil sem haboznak, hanem elhagy-ják férjeiket, mihielyt megújják. A házassági szer-tartást csak a gyermekek törvényességének bizto-sítására tartják egyelőre még szükségesnek. Sz. Pétervárott van egy ily család is, és áll két hölgy-ből, egy orvosnövendék s egy mérnökből mint fér-jekből s két gyermekből. A fiú, kit nem keresztele-tek meg, „Ész,“ a leánygyermek „Szabadság“ ne-vet visel. A két hölgy tanítónő, s ugy ők, mint fér-jek, egy közös pénztárba teszik pénzüket s ebből fedezik közös szükségleteiket. Dementgeva kisasz-sony árva és csinos 19 éves leány. Kihallgatatása alkalmával elbeszélte, miért lett ő haladó nő. „Lát-tam — ugymond — mily nyomorultan lézengenek az önérejükre utalt nők. Eddig semmi keresetfor-rás sem áll előttük nyitva, mint a tanítás, és tani-tónő már annyi van, hogy a nagy verseny illusori-ussá teszi a fizetéseket. Elhatároztam tehát, hogy egy iskolát alapítok, melyben a nők más kereset-forrásokra is kiképeztetnek.“ Nyomdát akart állí-tani, midőn elfogták. Elbeszélte, hogy ő egy Tkat-scheff nevű hírlapírónak kedvese volt. Tkatscheff megígérte neki, hogy 3000 rubelt ad neki, ha férj-hez megy. E 3000 rubel épen elegendő lett volna egy nyomda alapítására. Ő tehát már keresett is egy férjt, ki őt elvegye, nem talán, hogy vele él-jen, hanem csak azért, hogy ezáltal önállóságra te-gyen szert. Ő azonnal az esküvő után elvált volna férjétől, a mint számos más haladó nő is teszi, hogy az atyai vagy gyámi hatalom alól kiszabaduljon.

N é p s z i n m ű i p á l y á z a t e r e d -m é n y e. A nemzeti színház igazgatója által hir-detett népszínműi pályázatra 12 db érkezett be, s az aug. 17-én tartott első ülésben a jelíges levélkék közös biróttékba peesételtetvén az elnök felügyelete alá adattak. E pályázat eredménye csak némi részben mondható sikerültnek; igaz ugyan, hogy némelyekben egy pár új s jövőre nézve re-ményt nyújtó társaséleti rajz is került elő, mint pl. A néptanítók, népnevelők, községi iskolák mo-dern viszonyainak beszövése, a fővárosi élet nyo-morultjainak beszövése, a fővárosi élet nyomor-ultak rajza (Tengőzők) sat. de a legtöbbben régibb népszínművekből ismert alakok, egyének és cse-lekvények gyarló másolatait látjuk. Ami illeti a 10. sz. L o m n i c z i á r v a ; 9. sz. Janka; 6. sz. N é p -á r v á i című darabokat, ezek bírálat alá nem es-hető kísérletek. Az 1-5-ös sz. „Közös iskola ta-nító“ tárgy választása, a 2. sz. Tiszai halá-szok egy két jelenés sikere, a 7. sz. „Csere“ itt-ott csinos verselések, a 4. és 8. sz. „Egy né-p-tanító élete“ és a „A népzavaró jegyző“ egy pár jól talált alak által tüntek ki, habár alap-jokban elhibázott és a kidolgozásban elhamarko-dott művek, egyik másik részletben a tehetség több-kevesebb nyomait mutatják; a 11. sz. „A tengőzők“ a mennyiben művét a fővárosi nyomorult osztályok rájzával kezdé meg, szintén tárgy választása által tűnt ki, de aztán tárgyatól és irányától eltérve érdektelen nevelésügyi tanítasok-ba, érzélgős párbeszédbe s valószínűtlen bonyo-dalomba csap át; az 5. sz. a „Betyár“ némi szin-padi ismeretre mutat és két első felvonása ké-pes is valami érdeket kelteni, de az egész nagyon laza szerkezetű s katastrofja, hol a szereplők nagy része meghal, teljesen indoktalan; a 12. sz. „S z o -m-széd uram“ ezt népies nyelven tartott, néhol si-került párbeszédei tették figyelemre méltóvá, de aztán ez is külsőségekbe, a táborozási élet része-lezéseibe enyészik, megoldása mesterkélt s általá-ban az egész vontatott, sőt unalmas. Mind ezek közül könnyen ugyan, de magasra is emelkedett ki 3. sz. a „S t r i k e“ című, e színmű, habár alap-eszméje a hasonczimű francia balladára emlékez-tet, jobb népszínműveink közé sorozható. Tárgya korszerű, szerkezete ügyes, néhány alakja jelle-mző, párbeszédei élénkek, népdalai jól választottak s némely folytatkozásai és hibái mellett is biztos szin-padi hatást ígér. Mindezeknél fogva a bírálók egyhangu véleménye szerint előadásra és a kitű-zött 100 arany elnyerésére méltónak ítéltetett, s a 3-dik sz. „E x e m p l a d o c e n t“ feliratú je-líges levélké felbontatván, abból S z i g l i g t i E d e s B a l á z s S á n d o r neve tűnt ki. A többi 11 je-líges levél a bizottság előtt elégtetett. Kelt Pesten a bíráló bizottság utolsó ülésében 1871. szept. 3-án Deák Farkas a d. bizottság jegyzője.

Néhány szó a petrozsényi össze koc-zczanáshoz.

Tisztelt szerkesztő ur!

Becses lapja hasábjain néhány sor számára kérek helyet, hogy a Petrozsényban előfordult kellemetlen eset tényállását híven vázoljam, mi-után az „Alföld“ mai számában az Ábrányi Emil ur által elferdítve van a közönség elé hozva.

Az „Alföld“ tudósítója, amint mondja, hallo-más után ir amaz esetről s mégis a természet-vizsgálók rendezőjét oly szavakkal illeti, miket az igazság érdekében határozottan vissza kell uta-sítani.

En az összeszólalkozásnál jelen voltam s el mondom a tényállást úgy, amint történt, nem akar-va sem védeni az egyiket, sem vádolni a másikat, az itéletet a közönségre bízva.

A tényállás ez. Az első vonattal este 9 órakor mintegy 60-an érkezünk Petrozsényba. A jöttek nagyobb része szállás után látott s azután siettek az étterembe. Midőn a második vonat jötte jelezte-tett, Sztupa György ur az étkezést bevégezettek fel-szolgáltá, hogy legyenek szívesek az érkezőknek he-lyet engedni. E felszólításnak sietett ki-ki eleget tenni, csupán két ur nem, s ezek egyike az ellen nemtetszését fejezte ki, mire Sztupa ur az illetőt meg akarván győzni, hogy szükséges a jövőknak helyet engedni. Erre mindinkább hangosabban ösz-szeszólalkoztak, míg nem Vörös József királyi bá-nyanagy ur — mert ő volt — nyers hangon azt kérdi Sztupa urtól, hogy ki ő? Sztupa azt mondja, hogy oly hangon tett kérdésre nem felel.

Ezután a bányanagy ur, ki mint mondják la-kodalomból jött, kirohan s azt kiáltja: „Önök közt, uraim, van egy! Az utolsó szót a közönség iránt való tekintetből elhallgatom.

A mondott szavak nagyon megrököszést idéztek elő. Kishalmi ur aradi polgár csakhamar föl is szó-lítá a bányanagy urat, hogy vonja vissza szavait. A nagy összecsdülésben azonban a dolog abban-maradt.

A bányanagy ugy boszulta meg magát az egész társaságon, hogy a zenéltelparancsolta, a ko-csikát haza küldte s a jöttek magukra hagyatva, jól — rosszul, ugy a hogy lehetett elhelyezkedtek.

Másnap reggel a társaságból többen, élükön dr. Poór Imre elmentek a bányanagyhoz tiszteleg-ni és fölkérni, hogy a félreértésből származottnak mondott kellemetlen eset kiegyenlítettessék. A bá-nyanagy ur ez alkalmat nem ragadta meg, miért is ez ügyet elintézetlenül hagyva, tá roztunk Petro-zsényból.

Sztupa ur tehát csak abban hibázott hogy nem kereste föl legelsőbben is azt, ki a vendégeket volt fogadandó; ez lehet tapintatlanság, ami csu-pán tulbuzgóságának róható föl; de másrészt ha a bányanagy tapintatosabb ember, ő kérdezi illedel-melmes hangon meg, hogy ki a társaság rendezője s nem fakad oly szóra, mit egy bányanagy sem mondhat a nélkül, hogy sértést ne kövessen el.

Igy áll a dolog.
Arad 1871. szeptember 6-án.
Tisztelettel
Agusztich Imre.

A buttyini vegyes ajku olvasó egylet

f. é. szeptember 10-én d. u. 3 órára eső választ-mányi gyűlés, fontos, az egyletet igen érdekli okoknál fogva, rendkívüli közgyűléssel lesz ösz-szekötte.

Buttyin, 1871. augusztus 24-én.
Dr. Ormi Mór,
elnök.

M e g h í v á s .

Arad sz. kir. város első önkéntes tűzoltókar bizottmánya részéről havonként a hó első vasár-napján tartatni szokott havi gyűlés helyett, f. évi szeptember 8-án, d. e. 10 órakor, a városi tanács-teremben egy r e n d k í v ü l i k ö z g y ű l é s fog tartatni, melyre a karnak minden tagjai ezen-nel meghívattak.

E l ő f o r d u l ó t á r g y a k :

1. A karnak újjászervezése (reorganisatio.)
2. Több tűzoltótagok által aláírt kérvény el-intézése.
3. A zenekar felvevése.
4. A bizottmány által kinevezett segédtsízt helybenhagyása.
5. Az egyenruhás tűzoltótagok részére a kö-penyegek beszerzése.

Arad, 1871. aug. 31-én.

P e r c z e l A n t a l ,
titkár.

B e k ű l d e t e t t .

Az aradi ipar és népban k (irodai he-lyisége főter, városház utca sarkán) a

takaréktári betételeket

tekintetnőkül, azoknak összegére vagy felmon-dási idejére

6 (hat) százalékkal

kamatoztatja.

Elfogd továbbá betételeket folyó számlá-ra előnyös feltételek és lehető legrövidebb felmondási idő mellett.

Leszámitol naponta piaci váltókat és telepít-vényeket, leszállított kamatlab mellett.

Erczépzenek és értékpapírok vásárlása és el-adása, mérsékelt díj mellett eszközöltetik, ugy-szintén minden tőzsdei üzlet pontosan és jutányo-san teljesítettik.

Az intézet **hiteltulajdonosi-egyletéb**a való be-jelentések naponta elfogadtatnak.

Ü z l e t i t u d ó s í t á s .

A r a d , s e p t . 6 .

(Kohn Gyulától.) G a b n a ü z l e t . A Pes-ten beállott csökkenő irányzat piacunkra annyí-ban hatott, hogy a hangulatot lanyhábbá tette, anélkül azonban, hogy árcsökkenés lett volna kö-vetkezménye.

B u z a a m a l m o k f e d e z é s é r e f o l y v á s t v é t e t i k , változatlan árák mellett.

R o z s c s e k l y f o r g a l o m m a l f e n n t a r t j a m a g á t .

K u k o r i c z a f o l y t o n k e d v e l t , s z i l á r d .

A r p a é s Z a b v á l t o z a t l a n .

S z e s z r e n d k í v ü l é l é n k k e r e s l e t n e k ö r v e n d anélkül, hogy a készlet elégséges lenne, ára még mindig emelkedik; nagyban 57—57 és fél, részle-tekben 58 kr. fokouként hordóstól.

Távirati tudósítás.

a bécsi börzéről 1871. szeptember 6-án.

5% Metalliques . . . 59 30	Hitelintézet . . . 294 40
Nemzeti kölcsön . . 67 70	Váltó Londours . . 119 25
1860. évi kölcsön . . 101 20	Értékt 119 50
Bankrészevény . . . 7 68	Arany 5.74 ¹ / ₁₆

20 frank-darabok 9 53¹/₁₆

A szerkesztésért felelős: Bettelheim V.

